

برنارد چومی

معماری و تفصیل

www.ketab.ir

ترجمه‌ی:

حسام عشق حسینی
معمار و مدرس دانشگاه

مرتضی نیک فطرت

عضو هیئت علمی دانشگاه آزاد اسلامی، سما واحد کرج

سرنشانه	چومی، برنارد، ۱۹۴۴ - م.
عنوان و نام پدیدآور	معماری و انفصال / برنارد چومی؛ ترجمه‌ی حسام عشقی صنعتی، مرتضی نیک‌فطرت.
مشخصات نشر	تهران: کتاب فکر نو، ۱۳۸۰.
مشخصات ظاهری	۳۴۴ ص.: مصور؛ ۱۴/۱۶×۲۱/۵ س.م.
شابک	۹۷۸۰۰۶۹۸۵۴۸۰
وضعیت فهرست نویسی	فیزا
موضوع	معماری و جامعه -- تاریخ -- قرن ۲۰م.
رده بندی دیویی	۷۲۰/۱۰۳۹۰۴۸۷۲۰
شماره کتابشناسی ملی	۵۶۱۶۳۰

برنارد چومی

معماری و انفصال

ترجمه‌ی: حسام عشقی صنعتی، مرتضی نیک‌فطرت

مدیر تولید	آرش حیدریان
طراحی جلد	آرش حیدریان
چاپ اول	۱۳۹۹
لیتوگرافی	ولیعصر
شمارگان	۱۰۰ نسخه
قیمت	۵۰۰۰۰ تومان
شابک	۹۷۸-۶۰۰-۶۹۸۵-۴۸-۰

فروشگاه و مرکز پخش کتاب

تهران، خیابان انقلاب، روبروی دانشگاه تهران، نبش خیابان دانشگاه، پلاک ۱۷۶
کتاب فکر نو ۶۶۴۱۶۱۰۰

فروشگاه اینترنتی فکر نو: خریدی کاملاً متفاوت را تجربه کنید

● Fekrenobook.ir

● Fekrenobook

● Fekreno

فهرست

۷.....	معرفی نویسنده.....
۹.....	پیشگفتار مترجمان.....
۱۵.....	مقدمه نویسنده.....

// فصل اول: فضا_ ۳۵

۳۷.....	پارادوکس معماری.....
۶۱.....	پرسش‌هایی از فضا.....
۶۹.....	معماری و سرپیچی (عصیان).....
۸۵.....	لذت معماری.....

// فصل دوم: برنامه_ ۱۰۲

۱۰۵.....	معماری و مرزها.....
۱۲۵.....	خوشنوی معماری.....
۱۴۳.....	فضاها و رویدادها.....
۱۵۷.....	سکانس‌ها (توالی‌ها).....

// فصل سوم: انفصال_ ۱۷۵

۱۷۷.....	جنون و ترکیب‌پذیری.....
۱۹۵.....	میانجی‌گری انتزاعی و استراتژی.....
۲۱۳.....	انفصال.....
۲۲۱.....	De-, Dis-, Ex-.....
۲۳۳.....	شش مفهوم.....

پیشگفتار مترجمان

برنارد چومی^۱ (۱۹۴۴) معمار و تئوریسین آوانگارد سوئیسی-فرانسوی، یکی از پیشگامان سبک ساختارزدایی (دیکانستراکشن) است که بیش از همه تحت تأثیر اندیشه‌های ژاک دریدا قرار گرفت و این مکتب را وارد عرصه معماری نمود. عمده شهرت چومی، پیش از اولین کار حرفه‌ای‌اش، به واسطه ترسیمات تحلیلی، اسکیس‌های تئوریک و نوشتارهایش بوده است. او در پروژه‌های فکری‌اش، قلمرو رشته‌های گوناگون را با هم و با معماری تلفیق می‌نماید: ادبیات ژرژ باتای، فلسفه ژاک دریدا، ساختارگرایی رولان بارت و میشل فوکو و حتی سینمای سرگئی آیزنشتاین^۲؛ زیرا معتقد است معماری، همواره باید در جدال با فرهنگ بوده و به عنوان یک پرسش بنیادین، روزمرگی‌هایش را به چالش بکشد.

معماری به اعتقاد برنارد چومی، صرفاً درباره فضا و فرم نیست، بلکه درباره رویداد، کنش و آنچه است که در فضا اتفاق می‌افتد. چومی بر این باور است که معماری قبل از تبدیل شدن به فرم، باید از ایده‌ها و کلیت‌ها سرچشمه گیرد و نمی‌تواند از وقایع و حرکات بدن انسان‌هایی که در آن ساکن است منفک شود. ساختمان‌های او به فعالیت‌هایی که درونشان روی می‌دهد پاسخ می‌دهند و آن‌ها را نمایش می‌نمایند. او با ایجاد تغییر در ترکیب فضاها، حرکات و رویدادها، به طرز خلاقانه‌ای، ساختارهایی را که حاوی آن‌ها هستند را گسترش می‌دهد. او می‌گوید: «من، نه فقط معماران، بلکه به طور کلی مردم را می‌شناسم تا بتوانم درک کنم که معماری، نه فقط آنچه است که به نظر می‌رسد، بلکه چیزی است که در درونش روی می‌دهد.»

برای پرداختن به آثار چومی، باید از کانسپت شروع کرد. او معتقد است که وقت آن رسیده تا ایده‌های پست‌مدرنیستی در معماری رها شود و ایده‌های معماری پساانسانگرایی، جایگزین آن شود. به عقیده او، هیچ نوع معماری، بدون رویداد، بدون کنش، بدون عملکرد وجود ندارد و معماری باید به عنوان ترکیبی از فضاها، رویدادها و بدون اولویت و سلسله‌مراتب

۱- Bernard Tschumi: برای کسب اطلاعات بیشتر درباره برنارد چومی، رجوع کنید به: وب‌سایت رسمی او: www.tschumi.com

۲- Sergei Mikhailovich Eisenstein (۱۸۹۸-۱۹۴۸) سرگئی میخایلوویچ آیزنشتاین؛ کارگردان و تئوریسین سینمای اهل شوروی. م.

بین این واژه‌ها مورد توجه قرار گیرد. پس، معمار می‌بایست ایدهٔ فُرم معماری را با ایده‌های حرکت و رویداد جایگزین سازد که پایه و اساس مفهوم بسیاری از پروژه‌های اوست. ساختمان‌های او هرگز به عنوان یک راه‌حل ساده و یا به عنوان پاسخی مستقیم به یک زمینه نیستند، بلکه در آن‌ها می‌توان توسعه‌ها، ناهمخوانی‌ها و حتی تناقضات محلی را نیز خوانش کرد. از پروژه‌های خرد و کلان چومی می‌توان به پارک دِلاویلِت^۱، پاریس شیشه‌ای ویدئو گرونینگن^۲، پیوندگاه مسیر اتوبوس و قطار فلون^۳، استودیوی ملی هنرهای معاصر فرزنو، تورکوان^۴، تالار کنسرت و مجتمع نمایشگاهی روئن^۵، دانشکدهٔ معماری دانشگاه فلوریدا^۶، موزهٔ جدید آکروپلیس آتن^۷، پارک باغ‌وحش پاریس^۸، کارخانه و ساختمان اداری شرکت ساعت‌سازی واچرون کنستانتین^۹، موزهٔ اکتشاف تیانجین^{۱۰} و ...؛ اشاره کرد.

کتاب «معماری و انفصال»^{۱۱}؛ حاصل مقالات و نوشتارهای انتقادی برنارد چومی در سال‌های ۱۹۷۵ تا ۱۹۹۱، تحلیلی روشن و محرز از مسائلی کلیدی است که مباحث معمارانهٔ بیش از دو دههٔ گذشته را مورد نقد و بررسی قرار می‌دهد؛ از تئوری دیکانستراکشن گرفته تا ملاحظات جدید مرتبط با مفاهیم رویداد و برنامه، در این کتاب گنجانده شده است. چومی در این کتاب به بیان دیدگاه‌های فلسفی خود در باب معماری، به‌صورت مجموعه‌ای از مقالات، پرداخته است. او استدلال می‌کند که انفصال میان فضاها و کاربردها، اشیا و رویدادها، ذات و معنا، امروزه دیگر امری تصادفی نیست؛ اما هنگامی که این انفصال به یک رویارویی معماری تبدیل می‌شود، رابطهٔ جدید لذت و خشونت اتفاق می‌افتد. چومی در این کتاب با کنکاشی موشکافانه، تناقضات، دوگانگی‌ها و تفاسیر حاشیه‌ای معماری را آشکار می‌نماید، چراکه معتقد است معماری باید نمود کالبدی ذهنیت و بینش زمان خود

1- Parc de la Villette, Paris, France (1982-1998).

2- Glass Video Pavilion, Groningen, Netherlands (1990).

3- Interface-Flon Bus/Railway Station, Lausanne, Switzerland (1994-2001).

4- Le Fresnoy: National Studio for Contemporary Arts, Tourcoing, France (1991-1997).

5- Rouen Concert Hall and Exhibition Complex, Rouen, France (1998-2001).

6- School of Architecture, Florida International University (FIU), Miami, USA (1999-2003).

7- Acropolis Museum, Athens, Greece (2001-2009).

8- Zoological Park, Paris, France (2009-2014).

9- Vacheron Constantin Headquarters and Manufacturing Center, Geneva, Swiss (2012-2014).

10- Tianjin Binhai Exploratorium Museum, Tianjin, China (2013-2019).

۱۱- این کتاب ترجمه‌ای ست از ماخذ زیر:

- Tschumi, Bernard (1996), Architecture and Disjunction, The MIT Press, 1st version.

باشد؛ بینشی که تحت سیطره قواعد و چارچوب‌های از پیش مفروض به ورطه فراموشی افتاده است. به اعتقاد چومی، معماری باید با به چالش کشیدن و تشکیک در ساختارهای موجود، به ماهیت متلاشی و ازهم‌گسیخته جهان معاصر پاسخ دهد.

ساختار کتاب، مشتمل بر سه فصل فضا، برنامه و انفصال است. فصل اول، به مقوله «فضا»^۱ و مقالات انتشاریافته چومی مابین سال‌های ۱۹۷۵ تا ۱۹۷۶ اختصاص دارد. او، این فصل را تحت درون‌مایه فضا جمع‌آوری کرده است و در آن تئوری‌های ابتدایی فضای معماری را تجزیه و تحلیل می‌نماید و نشان می‌دهد که یک تعریف دقیق همیشه دربرگیرنده اصطلاحات متناقض یا ناسازگار خواهد بود. مقالات این فصل، مفهوم لذت معماری را به عنوان تجربه مواجهه فضا با جنبه‌های مفهومی‌ترش معرفی می‌کنند. او در این فصل ادعا می‌کند که ماهیت و جوهر فضا، ذهنی است و این معمار است که مدل غایی علت را در اختیار می‌گذارد که به واسطه ادراک یک بنا به وجود می‌آید. فصل دوم، درباره «برنامه»^۲ است و متون منتشرشده چومی در محدوده سال‌های ۱۹۸۱ تا ۱۹۸۳ در این فصل جای دارند. این فصل با پرسش درباره سه اصل کلاسیک زیبایی، استحکام و سودمندی آغاز می‌گردد و پیشنهاد می‌کند که بعد برنامه‌ریزی شده مربوط به سودمندی و کارایی ساختمان، به مفهوم رویداد توسعه داده می‌شود. «خوشنیت معماری»^۳ توضیح کلیدی از روابط پیچیده و غنی میان فضاها و اتفاقاتی که در آن‌ها روی می‌دهد را فراهم کرده است. فصل سوم، با عنوان «انفصال»^۴ نیز به نوشتارهای چاپ‌شده چومی در خلال سال‌های ۱۹۸۴ تا ۱۹۹۱ پرداخته است. او در این فصل، کانسپت‌های ارائه‌شده در دو بخش نخست را توسعه می‌دهد. این کانسپت‌ها اغلب مربوط به آغاز یک شیوه معماری هستند که سعی در گسترش به شکل ساختمان‌های واقعی را دارند و تلاش می‌کنند تا مفهوم پویایی در معماری را مطرح نمایند. به اعتقاد ما، دشواری ترجمه کتاب «معماری و انفصال» در دو علت خلاصه می‌شود: نخست؛ زبان متن که انگلیسی و به عنوان زبان دوم نویسنده است و دوم؛ محتوای متن، با مضمون فلسفه، منبعث از اندیشه‌های اندیشمندانی چون رولان بارت، میشل فوکو، ژاک دریدا، ژرژ باتای و ... و مملو از واژگان و اصطلاحات غامض است؛ اما با تمامی سختی‌ها،

1- Space

2- Program

3- Disjunction

سعی ما^۱ در ترجمه حاضر بر این بوده است که برگردان فارسی متن با رعایت امانت‌داری کامل انجام شود و در این فرایند، هیچ معنایی از قلم نیفتد. در جاهایی که به توضیح اضافی نیاز بوده است، پانویست افزوده شده که برخی از آن‌ها با درج مأخذ و برخی دیگر با علامت (م.) از پانویست‌های اصلی کتاب که با علامت پراونتز در متن مشخص شده‌اند، متمایز گشته است.

این کتاب از طریق دوست و استاد گرانقدرمان؛ آقای دکتر ایمان رئیسی، به ما معرفی و توسط ایشان، یک نسخه از تصویر کتاب در اختیارمان قرار داده شد که در اینجا صمیمانه از ایشان قدردانی می‌نماییم. آنچه از کیفیت ظاهری کتاب مشهود است مرهون دقت نظر مدیر نشر کتاب فکرنو؛ آقای مهندس آرش حیدریان است که بدین‌وسیله از ایشان سپاسگزاریم. در خاتمه خاطر نشان می‌کنیم که ترجمه این کتاب را مبرا از نقص ندانسته و تذکر کاستی‌های احتمالی از سوی خوانندگان عزیز را همزمانی ارتقای کیفی ویرایش‌های بعدی اثر می‌دانیم. امیدواریم این تلاش هرچند کوچک، برای قضای فکری ادبیات معماری ایران مفید و مؤثر باشد.

حسام عشقی صنعتی

hesameshghisanati@gmail.com

مرتضی نیک فطرت

nikfetrat.kiau@gmail.com

آبان ماه ۱۳۹۸

۱- سال‌ها پیش (۱۹۲۳) والتر بنیامین، فیلسوف و مترجم برجسته آلمانی، در کتاب ارزشمند خود، «وظیفه مترجم» [The Task of the Translator]، از ویژگی‌های ترجمه خوب سخن گفت و اعتقاد به اهمیت یکسان مترجم به متن مبدأ و متن مقصد داشت. بنیامین معتقد بود؛ ترجمه هر متن در میان خطوط همان متن نهفته است؛ اما برخلاف بنیامین، اعتقاد ما این است که «هدف مترجم؛ ایجاد متنی به مراتب بهتر و بهبودیافته‌تر از متن اصلی» می‌باشد.